

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrto leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Točaj LIII.

V Ljubljani, 3. avgusta 1900.

List 31.

Okrožnica ali enciklika (praeclarae manifestationes),

papeža Leona XIII.

z dne 20. junija 1894 *)

Vsem vladarjem in narodom zemlje pozdrav in mir v
Gospodu

Sijajne izjave in javne čestitke, ki so nam v preteklem letu došle prigodom spominjske slovesnosti; namreč 50letnice našega škofovstva, iz vseh strani, nudile so nam pred vsim tolažbo, da smo videli, kako v edinosti in zložnosti mnogih odseva edinstvo svete cerkve in njena čudovita zveza s sv. Stolicco. V tistih dnevih je bilo videti, kakor da je ves katoliški svet vse drugo zabil in svoje oči in svojo pozornost ter misli svoje duše imel le v Vatikanu. Poslaništva vladarjev, številni romarski vlaki, mnogo pisem navdahrenih ljubezni, veličastveni cerkveni prazniki, vse to je dalo duška eni misli: „V spoštovanju apostolske stolice so vsi katoličani enega srca in enega duha. In ta prikazen nam je bila toli prijetnejša in blagodejnejša, ker se je

vjemala z našimi nameni in našimi dosedanjimi naporji. Kajti spoznavajoč potrebe časa in v svesti si svoje službe smo za vse dobe našega pontifikata to vedno imeli pred očmi, na to vedno z vsemi silami, z besedo in dejanjem delovali — namreč združiti vse narode in ljudstva tesneje z nami. Zato se pristrčno zahvaljujemo najprvo dobrotljivemu Bogu, kateri nam je po svoji naklonjenosti in milosti dodelil trdno zdravje in visoko starost; potem gre naša zahvala vsem vladarjem, škofom, mašnikom in posameznim vernikom, ki so v raznih izrazih ljubezni in vdanosti tekmovali, kako bi nam v našem dostojanstvu čast skazali in naši osebi nudili blažene tolažbe.

Vendar pa naša tolažba ni bila popolna, kajti sredi splošnih pojavov ljubezni in veselja zrli smo na ogromno množico tistih, ki se niso udeležili enoglasne radosti katoličanov, ker jim bodisi luč sv. nvangelija ni zasijala, bodisi da so kristijani, pa ne izpovedajo katoliške vere. Ta okoliščina nam gre zelo k srcu. Kako namreč nas ne bi globoko užalila misel, da velik del človeškega rodu tava daleko od nas v zmoti. Bog pa hoče, da se vsi ljudje izveličajo ter pridejo k spoznanju resnice. In ker smo mi namestnik vsegamogočnega Boga tu na zemlji in ker nas visoka in od skrbi upognjena starost opominja, da se nam neizprosno bliža konec sedanjega življenja, mislili smo tedaj, naj posnemamo izgled našega Izveličarja in učenika Jezusa Krista. On je namreč pred svojim vnebohodom izprosil v goreči molitvi od svojega večnega Očeta, da so njegovi učenci in verni enega duha in enega srca rekoč: „Jaz prosim da bodo vsi eno, kakor ti, Oče! v meni, in jaz v tebi; da

*) Ko smo v Zg. Danici št 14 z dne 6. aprila 1900 opisali Leonov pontificat, opozarjali smo na to okrožnico »praeclarae manifestationes«; ki je takorekoč venec vseh drugih okrožnic. V tej se Leon XIII. zahvaljuje vladarjem in vladam na čestitkah k 50letnici svojega škofovstva. Glasi se do narodov, ki so v zmoti, da naj bi pristopili h katoliški cerkvi, ter okušali njenih milosti. Opisuje pa tudi velike dobrote, ki bi došle vladarjem, državam in narodom, ako bi se s katoliško cerkvijo zedinili v edinosti sv. vere. Ne vemo, ali bi se bolj čudili visoki učenosti, bistroumni logiki ali pa očetovski skrbi Leona, ki odseva iz te okrožnice. To okrožnico, ki je deloma tudi poljudna, vsak Slovenec, ki se je le količkaj šolal, lahko umeje in s pridom bere.

bodo tudi oni v nas eno.“ Ker je pa ta tako iskrena molitev sinu Božjega oklepala ne le onih, ki so takrat v Jezusa Krista verovali, ampak tudi vse tiste, ki bodo v prihodnjih vekih vanj verovali; daje nam to lepo priliko, da svoje želje zaupljivo izrazimo in z vsemi silami nato delamo, da bi bili vsi ljudje, katerekoli dežele in naroda k edinosti božje vere poklicani in napeljevani.

A. Ker nas ljubezen sili v naši nameri: ista ljubezen, ki najprvo tje vodi, kjer je potreba največja, gledamo v svojih mislih najprvo najnesrečnejše narode, tiste namreč, katerim luč sv. evangelija ni nikdar zasijala, ali je pa pozneje po njihovi vnemarnosti ali po neugodnih časovnih razmerah zopet ugasnila, ki torej tavajo brez spoznanja božjega v največji zmoti. Ker pa prihaja vse izveličanje od Jezusa Krista in ker nobeno drugo ime pod nebom ni dano ljudem, v katerem bi mi mogli izveličani biti; nimamo iskrenejše želje od te, da bi presveto ime Jezus prav kmalu bilo v vseh paganskih deželah poznato in priznato. V tem oziru je cerkev sebi od Boga izročeno nalogo vsikdar zvesto izpolnovati si prizadevala. Kaj je namreč ona v XIX. vekih z večjo vnemo in vstrajnostjo negovala, kakor da je pagane dovajala do resnice in je nagibala za sprejem krščanske postave? Tudi dandanes često preplujejo oznanjevalci evangelija morja, ter hočejo prodreti do najbolj oddaljenih dežel v svojem apostolskem poslanstvu. Mi vsak dan molimo k Bogu, naj on v svojem usmiljenju množi število duhovnikov, ki so vredni apostoliške službe; duhovnikov namreč, ki so volje velikodušno žrtovati svoje zločnosti, svoje zdravje, da celo svoje življenje, ako je treba, za razširjenje kraljestva Jezusa Krista.

Ti pa Odrešenik in Oče človeškega rodu, Jezus Krist, hiti in nikar se ne mudi to izvršiti, kar si nekdanj storiti obljubil rekoč: da bodeš, ko boš od zemlje povikšan, potegnil vse na-se. Stopi tedaj skoraj doli v srca in kaži, razodevaj se neštevilnim, ki še do te ure niso deležni največjih dobrot, katere si ti svojo krvjo pridobil človeškemu rodu. Vzdrami je, ki v temi in v smrtni senci zaspani sede, da bodo osvetljeni po žarkih tvoje vse prešinjajoče modrosti v tebi in po tebi izpopolnjeni v edinosti.

B. Ko se v svojih mislih mudimo pri tej skrivnostni edinosti, gledamo pa tudi vse narode, katere je božje usmiljenje že davnej privedlo od stare zmote k modrosti evangelija. Da, ni bolj vznesenega za spominj, nič pripravnejšega za poveljevanje Božje previdnosti, kakor je misel na stare čase, ko so še vsi vero nam iz nebes prineseno smatrali za nedotakljivo blaginjo in sve-

tinjo. Narodi, dasi različni po bivanju, talentih in značajih, so si bili glede mnogih drugih reči navskriž. Če je pa šlo za vero, bili so vsi edini in z vezjo krščanske vere najtesneje združeni. Žali Bog, da so pozneje nesrečni časi velike in cvetoče narode po nezaupnosti in nasprotovanju odtrgali od rimske cerkve. V zaupanju na milost in usmiljenje vsemogočnega Boga, ki edin zna ugoden čas in uro svojega usmiljenja, ki ima moč voditi voljo človekovo, kamor hoče, pozivljemo se do teh narodov, ter je opominjamo in rotimo očetovsko ljubeznijo: naj vender ves razpor in prepir odlože ter se vrnejo k edinosti vere.

I. Najprvo gledamo iskreno ljubeznijo na izhod, od koder je iz začetka izšlo izveličanje ter se širilo po vsem svetu. Naše goreče hrepenenje nas navdaja sladkim upanjem, da se bliža čas, ko bodo izhodnje cerkve, toli slavljene radi svoje podedovane vere in svojega starega vznesenja, zopet iskale to, kar so bile zapustile. Vsaj nas ne loči neskončna vrzel, vsaj še celo v obrambo katoliške dogme često zajemamo spričeval in dokazov iz uka, obredov in odnošajev navadnih pri izhodnikih. Nismo si needini v mnogih rečeh. Bistven razloček in sporno zadevo tvori primat rimskega papeža. Mi je pa opozarjamo, naj se ozrejo na začetek njihovih cerkva, naj pojmiyo, kaj so njihovi predniki mislili in verovali, kaj jim je izročila doba, ki je neposrednje sledila prvim začetkom. Iz tega namreč bo jasno sledilo, da se je spričevalo Boga človeka Jezusa Krista: Ti si Peter in na to skalo bom zidal svojo cerkev, uresničilo v rimskih papežih. Tudi je bilo za krščanskega starega veka mnogo papežev, ki so bili na Jutrovem doma: mej njimi Anaklet, Evarist, Anicet, Eleuter, Cozim, Agaton. Veliko izmed njih je bilo tako srečnih, da so svoj apostolat zapečatili s svojo krvjo potem, ko so bili splošno krščansko cerkev vladali v vsej svetosti in modrosti. — Tudi se natanko zna, v katerem času, iz katerih vzrokov in po katerih provzročiteljih je nastal nesrečni razpor. Pred tistim časom, ko človek še ni ločil, kar je zvezal Bog, je bilo ime apostolskega sedeža vsem narodom krščanstva sveto in zelo v čislih; in izhod in zahod sta se enodušno brez obotavljanja pokorila rimskemu papežu, kot namestniku Jezusa Krista na zemlji. Zatorej je tudi celo Focij poslal zastopnikov v Rim, ki naj bi ga branili, in je odvedel papež Nikolaj I. svoje legate iz Rima v Carigrad. In čemu so bili poslani? „Da so skrbno proučavali zadevo patrijarha Ignacija ter mogli potem apostolskemu sedežu temeljito in res-

nično poročati o tej stvari.“ Tako je tedaj ta zgodba očividno potrjenje rimskega primata, od katerega so se takrat jeli cepiti. — Vrh tega so se, kakor je vsakemu znano, latinci in grki v dveh vesoljnih cerkvenih zborih brez truda in težav zedinili, ter so nauk o najvišji vladarski oblasti rimskih papežev proglasili kot dogmo ali versko resnico.

Mi namenoma opozarjamo na te podrobnosti, ker one hranijo v sebi vabilo k miru in k spravi; in to tem več, ker smo sami opažali, kako se jutrovcji v naših dnevih kažejo bolj spravljivi do katoličanov, da, razodevajo še celo neko blagohotenje. To se je pred malo časom v naše veliko veselje pojavilo, ko so bili naši, ki so se k nabožnemu namenu v izhodu ššli, sprejeti posebno dvorljivostjo in prisrčnostjo. Torej se pozivljamo do vas vseh ki ste, bodi si da grškemu ali kakemu drugemu izhodnemu obredu pripadate, od katoliške cerkve ločeni. Naša najiskrenejša želja je ta, naj bi sleherni izmed vas premislil in bodril prešinljive in ljubeznive besede, katere je kedaj Besarijon očakom govoril: „Kaj bomo mi Bogu odgovorili, kader nas vpraša, zakaj smo se ločili od svojih bratov, vsaj je Krist iz nebes prišel, človek postal in na križu umrl, nas zedinit in nas pripeljat v jeden hlev. Kako se bomo mogli opravičiti pred svojimi potomci? Tega ne, častitljivi bratje; ne trpimo tolike sramote! Tudi ne bodimo takega mišljenja! Sebi in svojim ne storimo take slabe usluge!“

Pazljivo prevdarjajte, kar mi zahtevamo in premislite to pred božjim obličjem. Nas ne vodijo časni oziri, ampak edino le nas priganja ljubezen božja in hrepenenje, da se vsi izveličajo. Torej izražamo besede sprave in združenja z rimsko cerkvijo: mi menimo pač popolno zedinjenje. To pa ni ono, ki obstoji le v gotovem občestvu verskih resnic in v gotovi medsebojni bratovski ljubezni. Prava združitev med kristijani je le ista, ki jo je ustanovnik sv. cerkve Jezus Krist odredil in hotel: ona namreč, ki biva v edinosti vere in v edinosti vladanja. Tudi ni skrbeti, da bi mi ali naši nasledniki kratili vaše pravice in privilegije vašega očaka in omejili obrede in odnošaje posameznih cerkev. Kajti tudi to načelo in navada je bila apostoliškemu sedežu od pamtiveka in bode tudi veljalo, da primerno in brez vse tesnosrčnosti vpoštevava svojinski razvoj in posebne običaje vsakega naroda. Ako se boste pa z nami zedinili, dobile bodo vaše cerkve čudoviti sijaj in veljavo. Tako naj Bog usliši vašo molitev: „Dodeli Bog, da

da ločitev cerkva preneha, in zbiraj raztresene in pripelji nazaj moteče se in zedini je s svojo sveto katoliško cerkvijo.“ (Liturgija sv. Bazilija). Obudite tedaj v sebi edino sv. vero, katero je starodavni vek vam kakor nam izročil, katero so vaši očetje in predniki neizkaljeno ohranili in katero vero so možje kakor Atanazij, Bazilij, Gregor iz Nacijanca, Ivan Zlatoust, obadva Cirila in mnogo drugih poveličevali po svojih vzornih krepostih, po svoji sijajni nadarjenosti, po svojem temeljitem uku v svetem tekmovanju. To so bili možje, katerih slavo si po vsej pravici prijavljajo jutrove in zahodne dežele kakor svojo občno podedovano blaginjo.

Tu se še posebno pozivljamo do vas vseh, slovanski narodi o katerih slavi nam zgodovina poroča. Vam je znano, koliko se je Slovanom zahvaliti sv. Cirilu in Metodu tema očetoma vaše vere, katerih spominj smo tudi mi pred nekaj leti obdali z novim bliščem. Onedva sta namreč po svoji kreposti in po svojem trudu mnogim ljudstvom vašega rodu donesla in dobila blaginjo splošne omike in Kristovega odrešenja. Tako se je zgodilo, da je med Slovani in med rimskimi papeži vladala dolgo časa najlepša vzajemnost. Dobrote na eni strani, na drugi strani pa najzvestejša udanost. Nesrečni čas je sicer vaše očete večinoma odtujil rimski veri, katero so kedaj izpovedali; pa pomislite dobro, kolik blagor vam bode došel, ako se vrnete k edinosti vere. Tudi vas vabi in kliče sv. cerkev neprenehoma v svoje naročje ter vam hoče nuditi razne pomočke v prosep vašega izveličanja, vašega časnega blagostanja in vaše veličine.

II. Z jednako ljubeznijo se ozirajo moje oči na tiste narode, katere je za novejšo dobo na Nemškem nenavaden prevrat vseh odnošajev in razmer odcepil od rimske cerkve. Naj oni zabijo razne donodke prošlih časov, svoje oči naj dvignejo navzgor ter navdihnjeni želje najti resnico in ž njo izveličanje, naj pri sebi prevdarjajo ono od Jezusa Krista ustanovljeno cerkev. Ako svoje verske družbe primerijo s cerkvijo in hočejo premisliti, kakošna jim je vera, pripoznali bodo pač lahko da so ne pomneč stare vere po mnogih zmotah o važnih rečeh zabredli v novotarije. Da, tako daleč je prišlo, da so si nekateri drznili napasti sam temelj, na katerem sloni vsa vera in vse upanje človeških otrok, in ta temelj je božja narava Izveličarja Jezusa Krista. Oni tudi odrekajo knjigam stare in nove zaveze vso božjo veljavo, dasi so poprej te knjige od svetega Duha navdihnjene smatrali:

Ni čuda, da je tako daleč prišlo, ker se je vsakemu pravica prisodila, da sme sv. pismo po svoji glavi in svojem domnevanju razlagati. — Od tod pojav, da se zoper vsako pravilo posameznikova vest stavi za edino ravnilo njihovega dejanja. Od tod tudi toliko si nasprotujočih raznih ločin, ki slednjič vodijo do naturalizma in racijonalizma. Radi tega obupujejo ned edinostjo o nauku ter oznanujejo in priporočajo zedinjenje, kateremu vez bi bila bratovska ljubezen. To slednje po pravici povdarjajo; kajti mi vsi moramo med seboj zvezani biti po po vzajemni ljubezni. Vsaj je tudi Jezus Krist to pred vsem priporočal in hotel, da bodi ta vzajemna ljubezen znak njegovih učencev. Pa kako more popolna ljubezen srca vezati, ako duhovi niso po veri zedinjeni? Iz teh vzrokov so mnogi možje, katere tu omenjamo, sledeč svojo zdravo razsodnost in svojo ljubezen do resnice, iskali in dobili pravi pot izveličanja v katoliški cerkvi. Kajti uvideli so, da ne morejo zediniti se z Jezusom Kristom, ki je glava, ako niso združeni s sv. cerkvijo, ki je njegovo skrivnostno telo. Znali so, da ne morejo dobiti nepokvarjenega Kristovega nauka, ako odbijajo pravilno učno oblast, ki je izročena Petru in njegovim naslednikom. Oni so spoznali, da je rimska cerkev prava cerkev, ki se vsem da spoznati po znakih, katere ji je utisnil božji ustanovnik. Zato se nahajajo med njimi možje bistrega uma in temeljitega znanja starega veka, ki so v slovečih spisih jasno dokazali obstoj cerkve za dobe apostolov, nespremenljivost verskih resnic in njeno vedno si jednako ustavo. Glede tega vznesenega izgleda toliko mož vam govori bolj moje srce, kakor moj jezik, predragi bratje, ki ste že tristo let od nas v veri odločeni: „Naj bi se sošli vsi v edinosti vere in spoznanja Jezusa Krista.“ (Efež. 4, 13). K tej edinosti ki se je vedno nahajala v katoliški cerkvi in vedno pri njej ostane, vabimo Mi Vas podajajoč Vam v ljubezni svojo desnico, Vas že davno kliče k sebi splošna mati sv. cerkev, Vas pričakujejo hrepenenjem vsi vaši katoliški bratje, da Bogu z nami v svetosti služite ter ste v popolni ljubezni z nami zedinjeni po izpovedanju enega evangelija, ene vere, enega upanja.

III. Da iskreno zaželeno edinost harmonično dovršimo, pozivljamo se sedaj tudi do vseh po vsem svetu bivajočih, katerih izveličanje je predmet naši čuječnosti in skrbi. To so namreč katoličani, ki so po izpovedanju rimski stolici podložni in tako s Kristom zedinjeni. Te pač ni treba vzpodbujati k pravi in sveti edinosti, ker ji že pripadajo po božji milosti; opo-

minjamo pa je, naj nikar ne dopustijo, da bi pri vsigdar rastoči nevarnosti škodo trpel največji dar milosti božje po lenobi in brezbriznosti. Naj oni zato po resnicah, ki smo je zatrjevali katoliškim narodom bodisi posameznim ali vsem skupno, povzamejo ravnilo za svoje mišljenje in dejanje. Pred vsem pa bodi jim vodilno načelo to: učeči in vodeči cerkvi se ne smejo ljudje tesnosrčno in nezaupno pokoriti, ampak s celo dušo in vdanostjo ljubezni. — Pri tej priliki naj pojmiyo, koliko je bila na škodi krščanska edinost, kjer je zmota v raznih oblikah zmedla, skalila in razdrila pravo bistvo, pravi pojem sv. cerkve. Cerkev bodi po volji in po naredbi svojega božjega ustanovnika v svoji vrsti popolna družba; nji pristoji naloga in pravica človeški rod učiti predpise in zapovedi evangelija, ter ga po čisti npravnosti in izvajanju krščanskih čednosti vpriditi in vdeležiti izveličanja, ki je osigurano vsakemu človeku v nebesih. In ker je cerkev, kakor je bilo rečeno, dovršena družba, ima torej življenski princip, življensko silo v sebi, ki ji ne dojde od zunaj, ampak ki izvira iz njene lastne narave po božji naredbi. Iz istega vzroka ima tudi po naravi oblast zakone dajati in ona more v tej reči neodvisna biti od vsacega, kakor tudi v vseh drugih rečeh, katere spadajo k njenemu pravnemu krogu. Cerkev ne hrepeni po oblasti, pa se tudi ne da voditi interesom. Ona hoče in išče le eno: Namreč krepostno življenje med ljudmi ohraniti in utrditi, in na ta način tem potom skrbeti za njihov večni blagor. Torej ona izkazuje matersko prizanesljivost, da često se z ozirom posebnih državnih razmer odpove izvrševanju kako pravice. Dokaz temu so pogodbe (konkordati), ki so bile večkrat sklenjene z državami. — Ona noče segati v pravice državne oblasti; tako mora pa tudi država upoštevati pravice cerkvene ter naj si katere izmed teh ne prisvojuje. — Pa kakošne razmere so dandanes? V navado je prišlo, cerkev z nezaupanjem opazovati, prešerno jo zaničevati, sovražiti in zlobno obrekovati. Pa kar je še hujše, vse poskusijo, da bi jo spravili pod oblast svetnih vladarjev. V to svrhu so jo oropali posestva, in njeno prostost do skrajne meje omejili, tudi so obtežili semeniško izobrazbo, zoper duhovnike drakonične postave izdali, odpravili redovne družbe, ki so cerkvi glavna podpora ter je pogнали iz dežele. Z eno besedo: Febronijanska načela so oživili teoretično in praktično, toda le še poojstreno. To se pravi najsvetejšim pravicam cerkve silo storiti. Pri tem se pa ne pomisli, da je vse to državam samim v veliko kvar, ker na-

sprotuje božjim nameram. Kajti Bog, stvarnik in gospodar vesoljstvu, ki je človeško družbo podredil svetni in duhovski oblasti, je pač hotel, da ste različni oblasti, ne pa, da ste ločeni in si nasprotujeta. Pa ne samo božja volja, tudi občni blagor človeške družbe zahteva, da svetna oblast pri svojih naredbah složno postopa s cerkvijo. Torej ima država svojinske dolžnosti in pravice, cerkev svoje; cerkev in država pa morate s popolno složnostjo zvezani biti. Na ta način bosta cerkev in država oproščeni pritiska, ki ju zdaj tlači; ki ne odgovarja pravilom modrosti, in je zoperen dobromislečim. Potem bodo pa tudi podaniki, ko zadeve obeh oblasti ne bodo niti vpletene niti ločene, brez zadržka dajali cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je Božjega.

Druga nevarnost preti cerkvi od sekte, ki se zove framasonstvo, koja že davnej kakor mora tlači katoliške narode. Negovana po časovnih razmerah, dviguje svojo glavo radi svoje moči, svojih pomočkov in uspehov, ter dela največje napore, da bi utrdila in razširila svojo oblast. Iz skritih kotov pridši se je vgnezdila v mestih ter se celo v Rimu utaborila. In žal, kjerkoli se naseli, prodere v vse slojeve ljudstva, vtika se v vse državne naprave, da slednjič dobi vse v svoje roke. To je jako žalostno dejstvo; kajti pogubljiva načela te sekte ali ločine, njene brezbožne osnove so znane vsemu svetu. S pretvezo, da hoče braniti splošne človeške pravice in človeško družbo, sovražno napada krščanstvo, zametuje nadnaravno razodenje, zasmehuje vaje pobožnosti, zakramente in vse svete reči ter je smatra za vražo. Zakonu, družini, vzgoji mladine, zasebnemu in javnemu pouku, hoče vzeti krščanski znak in tudi vse spoštovanje do človeške in božje oblasti (avtoritete) hoče iztrgati iz srca narodom. Dalje uči ta ločina, naj človek naravo časti in iz njenih načel edino zajema mero in ravnilo za vso resnico, pravico in pravičnost. Na ta način se mora človek bolj ali manj povrniti k paganski odnošajem in običajem, ki bodo vsled obilnih mikov sedanje dobe le še toliko bolj razbrzdani. — Često smo že o tem predmetu govorili pa tudi sedaj po svoji apostolski čuječnosti povzdigamo svoj glas, da bi se tolika nevarnost preprečila. Naj mili Bog ustavi zlobno početje! Krščansko ljudstvo pa vedi in bodi prepričano, da se je treba otresti tega neznosnega bremena te ločine; in zlasti Italijani in Francozi, katere to breme najbolj tlači, naj je kmalu otresejo. Mi smo že označili, s katerim orožjem in na kak način oni najsigurnejše dosepejo do svojega cilja, tudi je zmaga za-

gotovljena tistemu, ki zaupanje stavi na božjega vodnika Jezusa Krista, ki je tehtno besedo izrekel: „Jaz sem svet premagal.“ (Jan. 16, 33).

Da bi se pač te dve nevarnosti odstranili in da bi se države in ljudstva povrnila k edinsoti vere! Koliko uspešno zdravilo bi bilo to zoper vse zlege, kako čudovita obilica dobrin in blaginj bi svetu došla! Mi hočemo le najvažnejših omeniti.

Prva zadeva je dostojanstvo in položaj svete cerkve. Ona bi namreč potem zopet zavzemala pristujočo si častno mesto in prednost ter bi kot delilka resnice in milosti brez zavisti in s polno prostostjo hodila svojo pot v blagoslov in blagor narodov. Kajti ona je od Boga postavljena učiteljica in vodnica človeškemu rodu, torej zamore bolj kot kak drug nuditi primerne pomočke in ravnila, da se časovne razmere in premembe vodijo v blagor vsega človeštva, da se najbolj zamotana vprašanja rešijo, da se dviga in pospešuje pravo in pravičnost, ki sta najtrdnjši podpori države.

Dalje bi se narodi drug drugemu bolj bližali: tega bližanja je dandanes zelo želeli, da se odvrnejo nesrečne vojske. — Vsi vidimo, kakošen je položaj Evrope. Že več let imamo le navidezni, prav za prav oboroženi mir. Ko je namreč ginilo medsebojno zaupanje držav ter se umaknilo nezaupnosti, vsi narodi kakor za stavo tekmujejo, kateri bi se bolj oborožil. Neizkušena mladina se izroča nevarnostim vojaškega življenja, kjer mora pogrešati sveta in modrega vodstva starišev. V cvetu in v moči ter v najboljših letih morajo mladi možje zapustiti drevo koristnih študij, trgovino in obrt ter se vaditi v orožju. Torej je tudi vsled ogromnih stroškov državni zaklad izcrpan, bogastvo dežel zmanjšano ali pa uničeno, pa tudi premoženje posameznikov je zelo oškodovano. Tako daleč smo prišli, da je neznošen postal oboroženi mir. Ali je mar takošen položaj človeške družbe naraven? Mi se ga pa ne moremo znebiti in tudi ne dospeti do resničnega miru, nego le po milosti Jezusa Krista. Kajti v zatrenje častilakomnosti, poželjenja po tujem blagu, nevoščljivosti — torej hudobij, ki zlasti upihujejo plamen vojni, ni boljšega pomočka nego je krščanska čednost in zlasti pravičnost. Le tam, kjer obvladuje ta lepa čednost, so utrejene pravice narodov, svetost pogodb, njihova nekršljivost, ker so vsi ene misli prešinjeni: „Pravičnost povišuje narode.“ (Preg. 14, 34).

Potem bi bilo kakor na zunaj tako na znotraj dano poroštvo za javni blagostan in mir in sicer veliko uspešneje in gotoveje, kakor morajo to

nuditi zakoni in orožje. Kdo ne uvidi, da nevarnosti za javni mir in varnost rastejo dan za dnevom. Vsaj so se, kakor svedočijo grozni napadi, puntarske stranke združile za prevrat in popolno razrušenje držav. Dvoje vprašanj so z veliko vnemo in silo razmotriva: socialno in politično vprašanje. Oboje to vprašanje je brez dvoma največje važnosti in največjega pomena. V svrhu modre in pravične rešitve te zadeve so se napravila čisto znamenita proučavanja, razna pogajanja in poskusi. Gotovo pa se bode rešitev najbolj pospešila, ako si bodo ljudje prisvojili načela krščanske vere ter po teh presojevali pravice in dolžnosti.

O socialnem vprašanju smo mi že nedavno v tem smislu obravnavali ter smo resnice evangelija in naravne pameti postavili za temelj. — Kar zadeva politično vprašanje, je na tem, da bi spravili prostost z avktoriteto v soglasje. Za to rešitev nam nudi krščanska filozofija najpripravnejšo zaslombo in najboljše podatke.

Ker pač vsa avktoriteta: kakor vsi priznajo, od Boga izvira, bodisi že katerakoli oblika vladi; pamet lahko razvida, da enim pristoji pravica ukazovati, drugim je pa dolžnost se pokoriti. Po pokorščini se ne krati človeška veljava in človeško dostojanstvo; kajti konečno se veliko bolj izkazuje Bogu nego ljudem pokorščina. Na drugi strani napoveduje Bog onim, kateri ukazujejo najostrejšo sodbo, ako ga ne zastopajo, kakor treba, kot pospešitelji prava in pravičnosti. Prostosti posameznih naj nikdo niti ne sovraži niti ne sumniči, kajti ona se, ne da bi komu škodila, razvija le v tem, kar je resničnega in pravičnega, kar je v polnem soglasju z javnim pokojem. Cerkev je mati in posrednica med vladarjem in med narodi, poklicana je obojim pripomoči s svojim svetom in svojo veljavo, torej jima zamore storiti velike usluge. Za javni blagor bode jako uspešno, ako vsi narodi to pripoznajo.

O da bi se te naše misli in želje uresničile, kako lepo in srečno bi se potem zadeve na zemlji uredile in koliko dobrinj in blaginj bi od tod izviralo na vladarje in za ljudstva! Komaj se da misliti, kako visoko bi se potem blagostanje narodov dvignilo, ako bi namreč mir in pokoj vladal na zemlji, ako bi se veda na razne načine pospeševala, ako bi se vrh tega po našem navodilu na krščanski podlagi zasnova in pomnožila društva kmetovalcev, rokodelcev in trgovcev; na ta način bi se vse požroče oderuštvo spravilo s sveta in bi se raznim delom odprlo široko polje.

Blagoslov teh dobrin bi pa ne bil omejen le na okrožje olikanih krščanskih narodov, ampak bi se širil kot široka reka na vse strani. Treba je pomisliti, kakor smo v začetku omenili, kako neštevilni narodi vekov veke hrepenijo po njem, ki bi jim donesel luč resnice in blagoslov nračnosti. Istina pa je: kar zadeva večno izveličanje narodov — ločijo se namere božje modrosti in previdnosti kakor noč in dan od misli in zasnov človeških otrok. In če mnoge dežele zemlje pokriva tema poganstva, pač smemo trditi, da so temu često krivi bili verski prepiri. Kajti iz dogodbe prošlih časov smemo sklepati, da je Bog Evropi dal poklic, naj ona krščansko prosveto narodov širi po vsih deželah. Prošli vek je v tem pogledu že veliko dovršil in sijajne vspehe dosegel. Kar je nakrat navstal verski prepir v 16tem veku, in potem se je mnogo zelo premenilo. Ker so bili krščanski narodi razdvojeni po prepiru in sile Evrope uničene po vojskah, zastala so pač in veliko škodo trpela apostolska podvzetja za spreobrnjenje paganov.

Ker še trajajo vzroki nezločnosti, ni čuda, da večina človeštva do sedaj kaže podivjane odnošaje in da je vdano praznovernim običajem. Zato se vsi z jednako vnemo prizadevajmo, da se zopet povrne stara složnost v prospeh splošnega blagostanja. Sedanji časi so za povrnitev složnosti in razširjanja dobrine krščanske vere jako vgodni; kajti nikoli še ni čustvo občno človeškega bratovstva duhove tako prešinjalo, še nikdar se niso ljudje drug drugega tako iskali, da se med seboj spoznavajo in si koristijo, kakor zdaj. Ladije in vozovi se neverjetno hitrostjo pomikajo po mokrem in po suhem: ta okoliščina pa nudi jako znatne prednosti ne le v prospeh trgovini in raziskavanju dežel po učenjakih, ampak je isto tako jako ugodna za oznanjevanje svetega evangelija.

Dobro nam je znano, da je treba dolgotrajnega in trudaljubivega dela za vreditev stvari, katero mi tako zaželimo. Mi pa stavimo svoje zaupanje v Odrešenika človeškega rodu, Jezusa Krista, in se osrčujemo z mislijo, kako veliko se je kedaj doseglo po oznanjevanju križa v presenečenje sveta in v osramotenje njegove modrosti.

Torej pa prosimo in rotimo zlasti kneze in vladarje držav, naj oni naše nasvete po svoji modrosti in previdnosti in po svoji zvesti skrbi v prid podanikov brez presodka prevdarijo in motrijo, ter je pod-

pirajo svojo veljavo in blagohotnostjo. Ako le del zaželenih sadov dosežemo, bila bi to že velika dobrota sredi splošnega propada, ki narodom prizadeva in naklada neznosna bremena; sedanji čas pa tudi strahom navdaja glede prihodnosti.

Koncem 18tega veka bila je Evropa utrujena in izdelana radi prestane bede ter je trepetala radi mnogih udarcev in prekucij; zakaj bi torej nasprotno sedanji 19ti vek človeštvu ne zapustil veselega upanja do složnosti in miru s pričakovanjem najviših dobrin, ki je nudi edinost sv. vere?

Bog pa, ki je bogat na usmiljenju in ki zna čase in ure, ki je je odločil v svoji vsegamogočnosti, ozri se milostno na naše želje in upe, ter dodeli v svoji neskončni dobrotljivosti, da se kmalu izpolni obljuba Kristova: da bode le en blev in en pastir: „Fiet unum ovile et unus pastor.“ (Ivan 10, 16).

Župnik Alojzij Kummer.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec julij 1900.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen.

Krščanska nesebičnost.

Slavljenega starčeka v Vatikanu. Leona XIII., žalosti najbolj, ko zre v svet in njegovo gibanje, da se tako mnogi odtujejo Bogu vsled sebičnosti. Lastna oseba, lastna čutnost in lastni napuh, to jim je bog. „Ta sebičnost“, tako govori sv. oče, „zavzema mesto, ki pristoja Bogu, vleče na se vse, kar pripada Bogu, cerkvi in posameznemu človeku. Ona uničuje vse dobrinje družabnega in krščanskega življenja, bojuje se ob enem proti veri in pravosti, ugledu in zakonom, lastnini in družini.“

To sliko, ki nam jo sv. oče podaja, je žalibog le preresnična. Sebičnost je postala malik, kateremu se vse daruje. Zapovedi božje in cerkvene, zakoni vsake gosposke so ji sovražene meje, katere podira brez strahu. Bojne baklje meče med narode ter neti razpor med občinami in v družinah. Ona je smrt vsaki pravi ljubezni. Gleda le na to, kako bi množila imetek; sebičnež ima dostikrat kamenito srce vzpričo bede svojega bližnjika; da, utegne postati celo trinog, ki izrablja tisoče bližnikov in jih napravi slepim orodjem svoje lakomnosti. — Dasiravno se kaže ta pregreha bolj redko v tako jasni luči, vendar je malokdo popolnoma prost te napake. Prevelika skrb za časnost je kriva, da človek le prepogosto pozabi na Boga in da postane napram bližnjim hladen in neprijazen. Čeprav mu gane srce

velika beda bližnjikova in mu priskoči na pomoč, vendar že računa na to, da bode dobro povrnjeno, Nedostaje premnogim požrtovalnosti, katera je pravi znak resnične, nesebične ljubezni.

Kako in kje bi se dobil pomoček proti tej „glavni rani lanašnje družbe“, kakor Leon XIII prav primerno imenuje sebičnost?

„Boljšega ni nobenega“ — odgovarja sv. oče sam — „kakor neskončna moč one plamenče ljubezni, katera je privrela iz ljubečega Srca Jezusovega ter vnela z osrečujočim ognjem ves svet; trupu pagske družbe je udihnila duh novega, čednostnega državljanskega življenja... Kakor zahvalja krščanska družba svoj postanek ljubezni temu božjemu Srcu, tako se mora po ravno istem zopet obnoviti.“

Najnesebičnejša božja ljubezen do nas ljudij je pripeljala večnega Sinu božjega z nebes na zemljo; ta ljubezen ga je nagnila, da si je izvolil uboštvo, ko je hodil po zemlji in delil dobrote. Privedla ga je slednjič na križ, na katerem je za nas izkrvavel. A ne še dosti. Zadržuje ga ta ljubezen vse dni v najsv. Zakramentu, od koder nam deli dobrote in milosti v neizmernem obilju.

Vzglede te božje nesebičnosti Kristove je našel najprvo zveste posnemalce v svojih učencih in apostolih. Zakon ljubezni je bil neizbrisljivo utisnjen v njihova srca. Ista ljubezen je združevala prve kristijane v veliko družino, ki je bila jedno srce in jedna duša. Na tej ljubezni je temeljil oni sveti komunizem, skupnost imetka, ki se tako razločuje od tistega, za katerim stremljajo dandanes zapeljana in nahujšana množica. Ako nam povzdigujejo „dobrotljivost“ in „požrtovalnost“ mnogih moderaih ljudskih „osrečevalcev“ in „prijateljev“ človeštva, ki pa o krščanstvu ne vedo drugega, kakor samo ime, bodimo prepričani, da je to večji del le ničeva bahatost in dostikrat lep plašč, pod katerim se skriva notranja pokvarjenost in zlobnost. To je tista ljubezen, ki ima svoje meje takoj, ako ne kaže nobene slave in ako se zahteva resnične žrtve.

Prava požrtovalna ljubezen je in ostane najlepša cvetka krščanstva, ki se je v svoji pravi čistosti ohranilo jedino v katoliški cerkvi. Ako vidimo tudi med protestanti in pri družih od prave cerkve ločenih družbah plemenita srca, „prihaja to od katoliške krvi, ki se jim pretaka še po žilah. Lahko se ugovarja krvnemu sorodstvu, a zatajiti se ga ne more“ (Kapucinec o. Ciprijan na 43. občnem zboru nemških katoličanov v Dortmundu).

„Le katoliška cerkev, naj si bode bogata ali uboga — ona in samo ona bode vedno delila z onimi, ki ničesa nimajo.“ (Škof Korum pri vlaganju temeljnega kamena cerkve Srca Jezusovega v Treviru).

Čo so se časi spremenili in če je človeška družba v veliki bedi in pomanjkanju, nima krščanstvo in katoliška cerkev gotovo nobene krivde pri tem; pač pa je vzrok žalostnim razmeram ta, da se je svet ločil od Krista in od svete po Njem ustanovljene cerkve; s tem je izgubil tudi podlago vsej sreči in blagostanju — ljubezen.

Torej: Nazaj k praktičnemu krščanstvu, nazaj h krščanski ljubezni in nesebičnosti!

N.

Glavni namen za mesec avgust.

Mir narodov po cerkvi.

b) Posebni nameni:

- 1.) **Vezi sv. Petra.** Prostost cerkve in njenega poglavarja. Ujetniki. Mnogi bolniki in trpini.
- 2.) **Sv. Alfonz Lig.** Redemptoristi. Spovedniki in dušni vodniki. Vneto češčenje presv. Reš. Telesa.
- 3.) **Sv. Lidiya.** Zlajšanje lakote v Indiji. Procvit češčenja najsvetejšega srca. Pospeševatelji bratovščine srca Jezusovega in molitvenega apostolstva.
- 4.) **Sv. Dominik.** Redovne družbe svetnikove. Katoliški učenjaki. Duhovniki in obhajanci.
- 5.) **Marija Devica Snežna.** Sv. Ožbolt. Pospeševanje češčenja matere božje. Slovenci in Slovani. Pridobitev porcijunkulskih odpustkov za uboge duše.
- 6.) **Gospodova spremenitev.** Posvečenje krščanstva. Odrešeniku. Povratek protestantov h katoliški cerkvi. Posli.
- 7.) **Sv. Kajetan.** Mnogi dušni pastirji z njihovimi občinami. Izpreobrnitev brezbožnih družinskih očetov. Umobolni.
- 8.) **Sv. Peter Faber.** Vrnitev družbe Jezusove na Nemško. Ljudski misijoni. Katoličani med drugoverniki.
- 9.) **Sv. Roman.** Gojitev verskega življenja pri vojaštvu. Kmetne šole. Zabranitev verske brezbriznosti in nevere.

N.

Raznoterosti.

Misijoni na svetovni razstavi. Na svetovni razstavi v Parizu bodo zastopani tudi v večjem obsegu katoliški misijoni, zlasti francoski. Posebni paviljon v „Rue Magdebourg“ je prirejen v ta namen na prizadevanje kolonijalnega odseka, ki je prispeval k temu 13 000 frankov. V dvorani se bode mej drugim kazalo življenje in delovanje misijonarjev v 8 različnih prizorih in skupinah, obstoječih iz voščenih podob v naravni velikosti. Velikanska obla bo kazala pregledno misijonska okrožja, kakor tudi sedanje stanje in razvoj misijonov v tabelah statistično. V posameznih prostorih se bodo predočevali različni misijoni.

† bogoslov Mihael Kogovšek.

Listek.

Družbe sv. Cirila in Metoda XV. redna velika skupščina se je izvršila sredo, 1. t. m., nad vse sijajno v Radoljici. Srčno zadostilo nam je to in znak zdravega razuma za naš narod, da je vsakoletna velika skupščina našemu ljudstvu kot nekaj vzvišen god Brez razločka stala in stanu podaja namreč ob naših velikih skupščinah vsak vsakemu bratovsko roko, prepričan, da je učinil dobro delo negujoč interese te družbe, koji namen je „vsestranski podpirati in pospeševati slovenko šolstvo na katoliško-narodni podlagi“. Pri obedu se je živahnimi slavoklici sprejela

napitina ljubljenu nam cesarju. Živela družba sv. Cirila in Metoda!

Laški kralj Umberto umorjen. Nedeljo, 29. t. m., ob 10 večerni uri so se slovesno delile v Monci na Gornjeitalijanskem nagrade po neki telovadbeni svečanosti. Kralj Umberto, ki je kaj rad zahajal med svoj ljud, je bil tudi navzoč. Ko je stopil po dovršenji svojim prvim adjutantom v voz, da bi se vrnil v tukajšnji svoj grad — ustrelil zločinec trikrat nanj z revolvmom. Kralj, v srce zadet, je umrl za nekaj minut. Zverád v človeškem odelu se imenuje Angelo Bressi, rodom iz Prato na Toskanskem. Govori italijanski, francoski, španski in angleški. Kojkoj po izvršenem zločinu so ga prijeli ter odtegnili ljuškim pestem, ki bi ga bile strgale na kosce. Prvi je kraljevemu dvoru svoje sožalje izrekel ljudomili papež Leon XIII. — Ob tem sopet ves olikani svet pretresujočem žaločinu nekaj priopazek. Dandanes je to manija v vseh stanovih, da se podkupa avtoriteta. Rojaki: Pri avtoriteti svojega prednika, svojega delodajatelja, pri avtoriteti zadnjega reveža, ki mu gre pa spoštovanje — se pričinja, končuje se pri kronani glavi. Narodi naj se vrnejo do Boga, do morale in do medsebojne ljubezni; to pot naj nastopijo države, dežele, mesta ter vasi in veče in manje skupine ljudi. Boga, pravnost in medsebojno ljubav naj hrani v besedi in v srci do posameznika posameznik. — To pot hodi sosebno ti, mili narod slovenski. To pot prav izrečno še tvoja očitna glasila, tudi na priprosti ljud vsekako uplivajoče tvoje časopisje. Tužna prilika nam je ta izbruh človeške strasti v Monci, da tu najostreje in najdoločneje obsojamo vse celotne stanove in posameznike grdeče očitne in poimenske napade v slovenskih listih vseh barv. Mi vso silo zavračamo to nebratsko početije kot Slovenci; obsojamo je zvesto in nepremakljivo stoječ pod praporom našega Odrešenika, ljubitelja vseh narodov; ljubitelja prijateljev in sovražnikov. Bratje Slovenci! teh kóbnih potov ne hodimo na dalje: morilci bližnikové časti smo morilci samih sebe. Bodimo kristijanje v dejanji! — „Dan.“ tem načinom Vas danes svareč noče biti oni svetopisemski „mutasti pes, ki lajati ni sposoben.“ (Izai. 56, 10). Kdor je na naši strani: možato za nami. Veri in narodu v hasen se na tej poti mora začeti daniti. „Danica“ ob tu narisani strašni zgodbi kliče v tem obziru svoj narod k razumu!

Škofijska kronika.

Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji. Č. g. Fran Birek, korni vikarij in stolni kapelan v Ljubljani, vstopi v misijonsko kongregacijo sv. Vincencija Pavlanskega. Na njega mesto pride č. gosp. Ivan Kalan, kapelan iz Kamenika. V Kamenik č. gosp. Henrik Povše, kapelan v Žužemberku. Č. g. Peter Mohar, kapelan v Rovtab, v Črmošnjice. V novo nameščena sta: č. gg. Evgen Legat, novomeški, kot kapelan v Žužemberk in Štefan Trškan, semeniški duhovnik, v Št. Peter pri Novomestu. — 23. je umrl in bil 25 t. m. slovesno pokopan katehet ljubljanskih mestnih ljuških šol č. g. Rok Merčun. Le malokje bo kdo, ki bi t. Merčuna dosegel v ljubezni do mladine. V. M. P.

„Slov.“